

Zwyczaje 5 (J. Sierociuk, oprac. B. Osowski)

Podać:

- miejscowość, gminę, powiat
- imię i nazwisko, rok i miejsce urodzenia, zajęcie osoby nagrywanej,
- jak długo informator mieszka w danej wsi?
- datę nagrania i kto nagrał.

1. Co to są: **ogniste chłopcy**?
2. Co to są **strzygi**?
3. Co/kto to jest **jędza**?
4. Co to jest: **baba jędza** lub **babojędza**? (podać znaczenie i właściwą formę)
5. Jak nazywają stwory, które straszą w nocy (w opuszczonych miejscach, w zamkach, w starych domach itp.)
6. Co to jest **upiór** (ew.: upiory - podać kilka cech, określić)
7. Kiedy pojawiają się upiory?
8. Skąd biorą się upiory?
9. Co to są **krasnale** (ew. **krasnołudki**)?
10. Jak wyglądają krasnale (ew. krasnołudki)?
11. Jak nazywają to, że człowiek przestaje żyć? Jak to określają?
12. Jak inaczej mówią na **śmierć**? (kościotrup ? dokładny opis)
13. Jak wyobrażają sobie śmierć?
14. Co znaczy: **wyzionąć ducha**? Czy tak mówią?
15. Co według wierzeń staje się z duszami samobójców?
16. Gdzie grzebano samobójców?
17. Uzupełnić zdanie: *Popelniając samobójstwo (ktoś) przy pomocy sznura na drzewie się ...* (powiesił, obwiesił; podać infinitivus)
18. Jak nazywano dusze dzieci zmarłych bez chrztu?
19. Gdzie grzebano ludzi (zwłaszcza dzieci) bez chrztu?
20. Jak nazywają cmentarz żydowski?
21. Co należy robić, żeby dusze umarłych nie odwiedzały żywych?
22. Jak nazywają to, co pokazuje się nieraz w nocy (i strasy)?
23. Skąd - według wierzeń - biorą się duchy?
24. Czy duchy są tylko złe - czy też są duchy dobre? (podać jakie?)
25. Kiedy - o której porze dnia lub nocy - pojawiają się duchy?
26. Czy wszystkie duchy pojawiają się o tej samej porze?
27. Jakie strachy występują w okolicy; o jakich strachach się mówi?
28. Czy są znane jakieś opowieści o strachach? (nagrać relacje !!!)
29. Co to jest **mara** (lub: **mary**)?
30. Co znaczy powiedzenie: *czary ..., mary* ?
31. Co znaczy powiedzenie: *Sen mara ... Bóg wiara!*
32. Co to jest **mora**?
33. Jak nazywa się ten Polak, który siedzi na Księżycu?
34. Jak wyobrażają sobie **Twardowskiego**?
35. Jakim sposobem Twardowski znalazł się na Księżycu?
36. Jak określa się przepowiadanie przyszłości (np. z kart)?
37. Jak nazywa się osobę przepowiadającą przyszłość (np. z kart)?
38. Jakie znane są sposoby (tradycyjne) "szukania" wody (np. żeby wykopać TU studnię)?
39. Jak nazywa się podziemnie przepływającą wodę (która w różny sposób oddziałuje na ludzi)?
40. Jak nazywano przedmiot, przy pomocy którego można wskazać przebieg "żył wodnych"?
41. Jak nazywano tego, kto wykorzystywał "rózczkę" (lub "wahadełko")?
42. Jak nazywają to, że w czasie burzy jasny błysk spada "z nieba" np. na drzewo?
43. Czy drzewo porażone piorunem jest jakoś specjalnie traktowane? Co o takiej sytuacji mówią ludzie?
44. Co robią (robili) ludzie w czasie burzy, żeby ustrzec się przed piorunami?
- 45.
46. Jak odbywało się kupowanie konia - lub krowy - na targu?

Zwyczaje 5 (J. Sierociuk, oprac. B. Osowski)

47. Jak nazywa się poczęstunek z wódką po zakończonej transakcji kupna?
48. Kto częstował, i kto brał udział w tym poczęstunku?
49. Jak odbywało się kupowanie prosiąt?
50. Jak nazywano to (najczęściej drobne pieniądze), co kupujący dostawał od sprzedającego np. prosięta?
51. Jak mówiono na słomę z gniazda zabieraną przez kupującego prosięta?
52. Czy dopuszczalne było zabieranie kupionych prosiąt prosto z chlewa?
53. Czy były przestrzegane jakieś zasady (przesady)?
54. Kiedy (i kto) można było "zabrać szczęście (w hodowli np. świń)"?
55. Czy sprzedający krowę zatrzymywał sznur, na którym przyprowadzał krowę na targ?
56. Jakie były inne zwyczaje praktykowane przy kupnie i sprzedaży zwierząt?
- 57.
58. Jak leczono (spalano) różyczkę? - podać dokładny opis;
59. Jakiego koloru "szmatkę" używano przy "spalaniu" różyczki (róży)?
60. Jak nazywano zbite, skręcone włosy na głowie (których nie można było rozczesać)?
61. Co to jest *kołtun* (ew. *kołton*)?
62. Skąd się biorą kołtuny?
63. W jaki sposób pozbywano się kołtuna?
64. Co robiono z odciętym kołtunem?
- 65.
66. Gdzie najczęściej stawiano kapliczki (lub krzyże)?
67. Czy były jakieś szczególne uzasadnienia stawiania kapliczek?
68. Jak nazywają to miejsce, gdzie drogi się krzyżują lub rozchodzą?
69. Dlaczego kapliczki (lub krzyże) stawiano najczęściej na skrzyżowaniu dróg?
70. Jak wyglądają tradycyjne (typowe w okolicy) kapliczki? - dokładny opis;
- 71.
72. Jak nazywa się (uroczyste) zakończenie żniw?
73. W jaki sposób przygotowywano się do dożynek?
74. Jaki przebieg mają dożynki? - dokładny opis;
75. Jak nazywa się zakończenie wykopywania ziemniaków?
- 76.
77. Czy są znane jakieś relacje o dziwnych wydarzeniach, zjściach w okolicy?
78. Czy znane są jakieś relacje o ukazaniu się diabła lub innych duchów?
79. Czy znane są jakieś lokalne legendy związane z przeszłością najbliższych okolic?
- 80.
81. Czy był jakiś dzień w tygodniu, kiedy uważano, że najlepiej zaczynać ważne prace (np. żniwa, budowę domu itp.)?
82. Jak nazywano uroczystość zakończenia budowania domu (lub innych budynków gospodarskich)?
83. Jak nazywano specjalny symbol ("znak") zakończenia budowy; widomy z daleka znak zakończenia budowy?
- 84.
85. Co to jest *wywód*? Kiedy kobieta szła do wywodu?
86. Czego nie wolno było robić kobiecie przed wywodem? Dlaczego?
- 87.
88. Co mówią o człowieku urodzonym w niedzielę? (leniwy ?)
89. Co mówią o człowieku urodzonym w poniedziałek? (będzie "bladego lica")
90. Co mówią o człowieku urodzonym "w czepku"?
91. Co mówią o człowieku urodzonym o zmroku? (ma zdolności jasnowidzenia)
- 92.
93. Czy można stawiać torbę / torebkę na podłodze? (nie; bo pieniądze uciekną)
94. Czy można razem z zaprzyjaźnioną osobą kupować sobie buty?
95. Co się może zdarzyć, jeżeli ktoś rano wstanie lewą nogą?3

Czy wyraża Pan/Pani/ mama/ tata/babcia/dziadek/ciocia/wujek itd. zgodę na wykorzystanie materiałów (nagrania, zdjęć) do celów popularnych i naukowych?